

ÖDÜL VE ETKİSİ ÜZERİNE DENEYİMLER¹**Mehmet TAŞDEMİR***Doç. Dr. Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mttasdemir1963@gmail.com***Figen TAŞDEMİR***Öğr. Gör., Ahi Evran Üniversitesi, İlköğretim Bölümü, ftdasdemir@ahievran.edu.tr**Received: 08.04.2016**Accepted: 23.06.2016***ÖZ**

Araştırma betimsel desende nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir durum çalışmasıdır. Araştırma ile okullarda öğretmenlerin öğrenci üzerinde olumlu etkisi olan işe koşulmuş ödül türü davranışlarının ortaya çıkarılarak bu konuda öğretmenlerin ne yaptıklarının betimlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada görüşme yolu ile veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcılardan 4'ü(%1) öğrencilik dönemlerinde herhangi bir ödül aldığını hatırlamadığını, 32'si(%8) ise almış oldukları ödül ve etkisi konusunda görüş belirtmemişlerdir. Katılımcıların 351'i(%91)'nin dokuz farklı kategoride ödül almış oldukları görülmektedir. Bunlar gurup içerisinde sözlü tebrik, alkışlatma, örnek gösterme, 81(%21), kırtasiye, yiyecek 79(%20), güdüleyici yakınlık 69(%18), onur belgesi 46(%12), not verme 24(%6), diğer 18(%5), özel görevler verme 14(%4), gezi etkinliklerine katılım 12(%3), ve büyük maddi ödül 8(%8) biçiminde sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, ödül, öğretmen adayı.

EXPERIENCES ON AWARDS AND ITS EFFECT**ABSTRACT**

This research is a descriptive research. It's a case study prepared by using qualitative data collection methods. The aim of this research is to raise the applied award-type teacher behaviors which have a positive effect on students at schools and to describe what teachers do about this subject. In the study 4 of the students (%1) indicate that they do not remember any award they gained during their education. 32 of the students (%8) do not express an opinion about the awards they gained and the effect of them. It is seen that 351 of the attendants (%91) have taken awards in 9 different categories. 81(%21) of the awards are verbal congratulation, applause, shown as a good example in a group, 79(%20) of them are stationary materials and food, 69(%18) of them motivating closeness, 46 (%12) of them honor certification, 24(%6) of them graded with high marks, 18(%5) of them the other things, 14(%4) of them given special tasks, 12(%3) students participated in school trips and 8(%8) of them given financial awards.

Keywords: Teacher, award, prospective teachers.

¹ Bu çalışma AEÜ BAP birimince desteklenmiştir. Proje numarası: EGT.E2.16.036.

XVIII CONGRESS AMSE-AMCE-WAER Teaching and Training Today for Tomorrow, 30 May-02 June, 2016, Eskisehir, kongresinde Öğretmenlerin Etikisi Olan Ödül Uygulamaları Hakkında Öğretmen Adayları Deneyimleri: Bir Durum Saptaması adlı sözlü bildirinin genişletilmiş şeklidir.

1. GİRİŞ

Okul, aile ve işletmeler gibi farklı ortamlarda işe koşulan ve dışsal ve içsel olarak çeşitlendirilen ödüller; maddi, sosyal ve psikolojik olarak uygulanmakta ve genel olarak, cezbetmek, motive etmek, geliştirmek, tatmin etmek ve elde tutmak gibi çıktılar beklenmektedir. İnsan ve davranışları ile ilgili her konu alanda önemli bir uygulama olarak ödül üzerinde çok konuşulan bir konu olarak alan yazında yer almaktadır. Binbaşıoğlu'na (2000) göre ödül, başarının değil, değerli ya da yararlı bir iş yapmanın karşılığı olmalıdır. Çünkü başarı, ödülünü kendi kendisinde bulur. Ödülün mütevazı bir değerde olması, yapılan işin karşılığı olarak değil, ödüllendirenin, yapılan işten memnuniyetinin bir belirtisi olarak görülmesi yerinde olur. İşe koşulan ödül öğrenciyi rahatlatır ve mutluluk verirse, davranışın yinelenmesi beklenir (Erden, 2005). Bu anlamda ödül, genel olarak öğrencilerin olumlu davranışlarının sıklığını artırmak üzere dışarıdan verilen uyarıcılar olarak tanımlanmaktadır.

Eğitimde uygulanan ödül konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir kısmı eğitimde ödülün önemini vurgularken, diğer bir kısmı da amaç dışına çıkılarak ödüle odaklanma, ödül alama hırsı, her davranışın ödül olarak karşılığını bekleme eğilimi, az sayıda öğrenciyi hitap etmesi, ve sönme davranışlar gibi ödülün içindeki gizli tehlikelere dikkat eklemektedirler (McLoyd, 1979; Başaran,1998; Kazancı, 1989 Swanson 2001; Marshall, 2009; LTC, 2009; Aydın, 2000a; Hall, 2009). Bandura'ya göre öğrenme zahmetli bir iştir ve çocuklar anlayarak ve katılarak öğrendiklerinde içsel olarak motive olmaktadır. Bu nedenle ayrıca dışsal bir motivasyon aracına gereksinim duymayacaklardır (Akt: Swanson, 2001). Buna karşılık Turhan ve Yaraş, (2013) bulgularında öğretmen ve ailelerce kullanılan ödüllerin öğrencilerin hoşuna giden ve onları doğru davranmaya teşvik eden pekiştireçlerden oluşmaktadır. Yaman ve Güven (2014) araştırmasında öğrencilere göre ödül kavramı, başarının simgesi olarak tanımlanmıştır: Öğrencilerin bir kısmı verilen ödüllerin sahiplerine ulaştığını ve tatmin edici olduğuna inanmaktadır: Kimi öğrenciler hak etmeyen kişilere de ödül verildiğine dikkat çekilmiştir. Ödülün; mutluluk, heyecan, başarı hırsı, ders çalışma azmi, gurur, sınıf kurallarına uyma, özgüven ve sosyalleşme gibi öğrencilerin motivasyon düzeylerinde önemli katkıları olmuştur. Öğrencilerin tamamı motivasyon düzeylerinin artması için ödül verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir: Öğrenciler ödül kavramını, mutluluk, hırs/istek ve başarının simgesi olarak algılamaktadır. Öğrencilerin bir kısmı verilen ödüllerin hak edildiğine ve ödülün tatmin edici olduğuna inanmaktadır. Nitekim Navaro, (2001) ödülü, bir davranışın yapılması için verilen haz, keyif verici bir olanak, bir hak olduğuna vurgu yaparak, Öğrencilere, motivasyon düzeylerinin artması için ödül verilmesini gerekli bulmaktadır.

Ödül dışsal bir güdüleyici olarak, öğrencilerin olumlu davranışlarının sıklığını artırmakta; ancak bu güdüleyiciler öğrencide var olan öğrenmeye dair merak, ilgi, içsel motivasyon ve sürekliliği olumsuz etkileyebilmektedir (Gündüz & Balyer, 2011). Dolayısıyla, öğretmenlerin sınıf yönetiminde disiplini sağlamak için öğrencilerin davranışlarına yön vermek, davranışlarında tutarlı bir bütünlük sağlamak ve öğrenci davranışlarını yapılandırmak için ödül sistemini uygulamaları gerekmektedir (Aydın, 2000b). Sınıf yönetiminde ödül uygulamaları, davranışçı yaklaşımı temel almaktadır. Davranışçı yaklaşımda öğrenme, "pekiştirme" ile oluşmaktadır. Pekiştirme, ödüllendirme ile eş anlamda kullanılmaktadır. Bireyde hedeflenen davranışın gözlemlenmesi ve davranışın sürekliliğinin sağlanması için davranışın pekiştirilmesine (ödüllendirilmesine)

ihtiyaç vardır (Morgan, 2000). Ödül uygulamaları, öğrencileri psikolojik, sosyal veya maddi yönden pekiştirebilen yöntemlerdir. Öğrencileri takdir etmek, güven ve cesaret vermek, değer vermek gibi yöntemler psikolojik ödül; öğrencilerin başarısını alkışlamak, ayrıcalıklar vermek gibi yöntemler sosyal ödül; öğrencilere olumlu davranışları sonucunda sevdikleri bir şey vermek, teşekkür belgesi vermek gibi pekiştireçler maddi ödül kapsamında ele alınmaktadır (Saban, 2005).

Alan yazın incelemesinde ödül ve ceza hemen hemen bütün araştırmalarda birlikte ele alınan bir konu olarak görülmektedir. Fakat bilinmesi gereken gerçek, ödül ya da ceza birlikte işe koşulacak, biri düşünüldüğünde diğeri de peşinen düşünülüp uygulanması gereken bir olgu olarak sıralı etkinlikler olarak düşünülmemelidir. “Bir şey sanki zıddı ile vardır. Zıddı ile var olabilir.” anlayışı ödül ve ceza uygulamasında da ilk akla gelen yöntemler olarak görülmektedir. Bu anlayış beklide eğitim sürecinde hemen her kese istendik davranışları teşvik etmek için ödül var ise istenmedik davranışları yasaklamak, engellemek için de ceza olmalıdır anlayışını peşin olarak kabul etmeyi çağrıştırmaktadır. Bu aslında bir eğitimcinin doğru düşünceler içerisinde olmadığını bir göstergesi olsa gerekir. Çünkü olumlu bir şeyin kazandırılmasında öğrenme konusunda güdülenme ve kararlılığa katkı sağlayacak olumlu bir yaklaşım içerisinde olmak işe koşulması gereken önemli bir yaklaşım olmalıdır. Zıtlıkların birlikte kullanılması çoğu durumlarda ödülü beğenmeme, ödüle doyma, ödülünden uzaklaşma, istendiğe baş kaldırma gibi tepkisel davranışlarla birlikte olumsuzluğun getireceği cezayı yeğleme, olumsuzluğu kabullenme gibi olumsuz davranışlarını çağrıştırmaktadır. Eğitimde amaç olumluyu teşvik etmek, kararlı kılmak olması gerektiğinden bu araştırma, *Öğretmenlerce öğrenciler üzerinde etkisi olan ödül uygulamaları nelerdir ve bunların öğrenci üzerindeki etkisi ne olmuştur?* Sorusuna cevap olacak bir durum tespiti yaparak ileriki uygulamalar için öğretmen ve öğretmen adaylarına ödül ve kullanımı konusunda örneklerden hareketle mesleki gelişimlerine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

1.1. Araştırmanın Önemi

Türk Eğitim Sistemi içerisinde önemli bir yer teşkil eden öğretmen adaylarının öğretmenlerin öğrenci üzerinde uyguladıkları etkisi en yüksek olan ödül davranışları ve bunların öğrenci üzerinde yaptığı etkilerin ne olduğunu konusunda algıladıklarının ortaya çıkarılması öğretmenlere kendilerini geliştirme bakımından geri bildirim sağlayabilir. Bu yönü ile öğretmen adaylarının görüşlerinden hareket ile öğretmen öğrenci etkileşimi ve öğretmenlerin sınıf içi davranışların nasıl olması gerektiği konularında hem görev başındaki öğretmenlere hem de hizmet öncesi öğretmen eğitimi programlarının gözden geçirilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlara geribildirim sağlayabilir. Ayrıca nitel araştırma deseninde tasarlanmış olması da kuram geliştirmeye katkı sağlaması bakımından farklı araştırmacılara da ileri araştırmalar için ön fikir oluşturabileceği düşünülmektedir.

1.2. Problem

Okullarda öğretmen adaylarının kendilerine etki yaptığını düşündükleri ödül türü uygulamalar nelerdir ve bunların öğrenci üzerine etkileri ne olmaktadır konusundaki görüşleri nedir ve bu ödüllere yükledikleri anlam ne olmaktadır.

1.3. Sınırlıklar

Araştırmanın bulguları öğretmenlik programında kayıtlı ve bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 387 öğretmen adaylarının, “*Öğrencilik dönemlerinin her hangi bir dönemine ilişkin kendilerinde etkisi en yüksek olan öğretmen ödül uygulaması türü ve bunun onlar üzerinde yarattığı etki*” konusunda katılımcı görüşlerinin araştırmacı tarafından yapılan analizi ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma betimsel desende nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması; açıklamaya, anlamaya ve yordamaya odaklanan bir araştırma olarak (Woodside, 2010) özellikle olay ve bağlam arasındaki sınır net olmadığında gerçek yaşam koşullarında oluşan güncel bir olayı incelemek için kullanılmaktadır (Yin, 1994). Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Örnek olay çalışması olarak ta bilinen durum çalışması, bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek ve bir olayı değerlendirmek amacı ile kullanılır (Gall vd., 1996: Akt. Büyükoztürk vd., 2013). Bu çalışmada nitel veriler görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Bu çalışmada araştırmacı görüşmecisi olarak araştırma verilerinin elde edilmesini sağlamıştır. Araştırma verileri farklı programlarda öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşme tekniği ile tek bir oturumda, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile yazılı olarak alınmıştır. Araştırmada, Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından durum çalışması için önerilen işlem basamakları uygulanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle araştırma soruları ve alt problemler geliştirilmiş, analiz birimi saptanmış, çalışılacak durum belirlenmiş, araştırmaya katılacak bireyler seçilmiş, veriler toplanarak analiz edilmiş ve araştırma raporlaştırılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Benzeşik örnekleme yöntemi, evrende araştırmanın problemi ile ilgili olarak benzeşik bir alt grubun, durumun seçilerek çalışmanın buradan yapılmasını tanımlar. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2015–2016 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi AEÜ Kırşehir Eğitim Fakültesi farklı öğretmenlik programlarında kayıtlı 4.sınıf öğrencilerinden oluşturulmuştur. Katılımcıların belirlenmesinde birden fazla şubesi olan anabilim dallarında seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen birer şube ve tek şubeli anabilim dallarında ise mevcut şube öğrencilerinden oluşan öğrenciler araştırmaya katılmıştır. Böylece farklı branşlardaki öğretmen adaylarından katılımcıların bulunması sağlanmıştır. Araştırma verileri 387 (313 kız, 74 erkek) kişilik gönüllü katılımcı görüşmelerinden elde edilmiştir.

2.3. Veri Toplama ve Analiz

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundaki sorular aşağıdaki maddelerden oluşturulmuştur: Cinsiyet: *Erkek ()Kız () Öğrencilik döneminizin her hangi bir*

dönemine ilişkin olarak sizde etkisi en yüksek olan öğretmen ödülü türü neydi? Sizde ne etki yarattı? Gerekçeleri ile açıklar mısınız? Katılımcıların bu maddelere ilişkin görüşlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemlerinden kategorisel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Kategorisel analizde, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasını gerektirir. Analiz kategorileri, mesajda bizim ilgilendiğimiz çok çeşitli boyutlara dayanabilir (Bilgin, 2000; Kumar, 2011). Bu araştırmada verilerin analiz sürecinde, katılımcıların belirttikleri ödül ifadeleri ve bu ödüllere yükledikleri anlamlar dikkate alınarak belirli tema/kategoriler halinde analiz edilip, açıklanmıştır. Katılımcı görüş formu; ilgili öğrencinin form no (1, 2, 3), cinsiyet (E,K) şeklinde kodlanmıştır. Örneğin, form no 50 ve Kız olan bir katılımcı "50K" olarak kodlanmıştır.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda Geçerlik/İnanırlık ve Güvenirlik/Tutarlılık sağlamanın, toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Bilgin, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2011; Kumar, 2011; Sönmez ve Alacapınar, 2011; Merriam, 2013). Genellenebilirlik/Nakledilebilirlik sağlamak amacı ile zengin ve yoğun tanımlama, ortamın ve katılımcıların tanımlanması kadar, katılımcı görüşlerinden, araştırma notlarından ve dokümanlarından yapılan alıntılar biçiminde sunulan uygun kanıtlarla desteklenen bulguların detaylı tanımlanması ve örnekleme azami çeşitlilik sağlanmalıdır (Merriam, 2013). Bu araştırmada görüşme formunun geliştirilmesi, görüşmenin yapılması, veri analiz ve raporlaştırma süreci aşağıda açıklandığı biçimde gerçekleştirilmiştir:

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesinde alan yazın taramasının ardından geliştirilen taslak görüşme formu 3 uzman görüşüne sunulmuş, "uygun", "uygun değil" ve "düzeltmesine dönük görüşleriniz" şeklinde görüş ve değerlendirmeleri istenmiştir. Daha sonra uzman görüş ve önerileri doğrultusunda yönerge ve maddelerin açık ve anlaşılabilirliği sağlanmıştır. Bu süreçte soruların güvenirliliği Miles & Huberman'ın (1994) formülü [$Güvenirlik = \frac{Görüş\ birliği}{(Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı)}$] kullanılarak, hesaplanan uyum katsayısı 0,70 ve üzeri maddeler forma alınmıştır. Formun tüm maddelerine dayalı olarak hesaplanan uyum katsayısı 1.00 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu uyum katsayısı soruların değerlendirmeciler tarafından yüksek güvenirlikte kullanılabileceğini göstermektedir. Nihai form biri kişisel bilgileri diğeri metafor ve gerekçeli açıklamasının yapılmasını içeren açık uçlu iki maddeden oluşturulmuştur.

Bu araştırmada araştırmacı görüşmeci olarak araştırma verilerinin elde edilmesini sağlamıştır. Araştırma verileri, araştırmacının araştırma amacı ve görüşlerin gizliliği ve katılımın gönüllülük esası üzerine olduğunun açıklanmasından sonra araştırmacı tarafından basılı olarak hazırlanan görüşme formu ile yazılı olarak alınmıştır. Bu yönü ile katılımcıların görüşmeye yaklaşımları daha olumlu olmuştur.

Katılımcılarla yapılan görüşme 2016 Mart ayı içerisinde aynı zamanda gerçekleştirilmiştir. Okulda sağlanan özel bir ortamda 10–20 dakika süren görüşme yapılmıştır. Görüşmede araştırmacı katılımcıların görüşlerinin oluşmasını yönlendirici, hatırlatıcı vb. ipuçları kullanmamış sadece oluşturulmuş olan yazılı formla cevabı istenilen

kendi özgün düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Araştırmada, isimsiz formla yazılı olarak elde edilen katılımcı görüşleri araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

Yarı-yapılandırılmış ve açık uçlu maddelere katılımcıların görüşme sorularına belirttikleri görüşler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş, her bir belirtilen görüşlerin madde köküne göre gruplandırılarak ayrıntılı dökümü yapılmıştır. Daha sonra katılımcı görüşleri ifade ettikleri anlam bakımından sınıflandırılıp aynı anlama gelebilecek görüşler bir gurup altında toplanarak sayısallaştırılarak bulguları yorumlanmıştır (Gay, Mills ve Airasian, 2006, Sönmez ve Alacapınar, 2011).

Bu araştırmada veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bilgin'e (2000) göre içerik analizinde son aşama değerlendirme, çıkarsama ve yorumlamadır. Bu araştırmada katılımcıların özgün ifadelerinden hareketle bulgulara dayalı olarak çıkarsamalar yapılarak açıklanmıştır. Araştırmada bu eylemler bulgular, sonuç, tartışma ve öneriler ile verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bulgular katılımcıların orijinal görüşleri ile desteklenerek bulgular kısmında yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerce uygulanan ödül uygulamaları gruplandırılarak tablolar halinde açıklanmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlerce Uygulanan Ödül Gurupları Özet Tablosu

Ödül türü	N	%
Almama/ Hatırlamıyorum	4	1
Görüş belirtmeyenler	32	8
Grup içerisinde sözlü tebrik, alkışlatma, örnek gösterme vb.	81	21
Kitap, kalem, yiyecek vb.	79	20
Güdüleyici yakınlık	69	18
Onur belgesi vb.	46	12
Not verme	24	6
Diğer (kategorik olmayan)	18	5
Özel görevler verme	14	4
Gezi vb. etkinliklere katılım	12	3
Büyük maddi ödül	8	2
N	387	100

Tablo 1 bulgularına göre öğrencilerden 4'ü(%1) öğrencilik dönemlerinde her hangi bir ödül aldığını hatırlamadığını, 32'si(%8) ise almış oldukları ödül ve etkisi konusunda görüş belirtmemişlerdir. Bunlara karşılık katılımcıların 351'i(%91) ise dokuz farklı kategoride ödül almış oldukları görülmektedir. Bunlar sıklıklarına göre, gurup içerisinde sözlü tebrik, alkışlatma, örnek gösterme vb. 81(%21), kitap, kalem, yiyecek vb. 79(%20),

güdüleyici yakınlık 69(%18), onur belgesi vb.46(%12), not verme 24(%6), diğer 18(%5), özel görevler verme 14(%4), gezi vb etkinliklere katılım 12(%3), ve büyük maddi ödül 8(%8) biçiminde sıralanmaktadır.

Öğretmenlerin ödül uygulamaları ve bu ödüllerin öğrencilerde yaptığı etkiye ilişkin orijinal katılımcı ifadeleri Tablo 1 de oluşturulan kategorilere göre tablolar halinde (Tablo2-10) verilerek açıklanmıştır.

Tablo 2. Büyük Maddi Ödül Uygulaması Örnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
95K Bilgisayar almam	95K Çalışmamı arttırdı
262K Bir gezi ödülü aldım	262K Çok çalışmama sebep oldu
265K El yapımı şal hediye aldım	265K Çok özel hissettim
273E Paten hediye etmişti	273E İnsanları sevindirmeyi öğretmişti
365E Bisiklet kazanmıştım	365E Özgüven kazandım
382E Cep telefonu hediye etti	382E Matematiğe daha çok teşvik etti

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 8'i büyük maddi ödül olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 2'de iki öğrenci etki belirtmezken altı öğrenci "*Çalışmamı arttırdı, Çok çalışmama sebep oldu, Çok özel hissettim, İnsanları sevindirmeyi öğretmişti, Özgüven kazandım, Matematiğe daha çok teşvik etti.*" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 3. Gezi vb. Etkinliklere Katılım Ödülü Uygulaması Örnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
12K Geziye katılmak	12K Kültürlenme
136K Geziye katıldım	136K Başarılı olma isteğim arttı
170E Geziye götürmesi	170E Mutlu etmişti
275E Geziye götürmüştü	275E Motivasyonum arttı
276K Geziye götürmüştü	276K Başarımı artırdı
282K Geziye götürüldüm	282K Öğretmenlere önyargım kalktı
283E Çanakkale'ye götürdüler	283E Başarılarım daha da arttı
337K Geziye ücretsiz götürdü	337K Mutlu oldum
390K Geziye yolladı	390K Çok mutlu oldum
394K Okul gezisine katılmam	394K Somut yaşantılar elde ettim

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 12'si gezi vb. etkinliklere katılım ödülü olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 3'te iki öğrenci etki belirtmezken on öğrenci "*Kültürlerlendim, başarılı olma isteğim arttı, mutlu oldum, motivasyonum arttı, başarıımı artırdı, öğretmenlere önyargım kalktı, somut yaşantılar elde ettim.*" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 4. Güdüleyici Yakınlık dl Uygulaması rnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
3K Değer vermesi	3K alışma arttı
24K Yeteneklerinin takdir edilmesi	24K Tarih yarışmasında birinci olduk
41K Aferin demesi	41K Mutlu oldum
42K Motive etmesi	42K niversiteyi kazandım
77K bana karşı iyi olmaya başlaması	77K Mutlu oldum
91K İlgilendi	91K zgvenim arttı
186K Bana sımıskı ve samimice sarılması	186K ğrencilerimi sevmemi sağladı
189K ğretmenim bana zeki bir insan olduğumu söyledi	189K Bunun sayesinde geleceğime yn verdim
213K Bana zeki dedi	213K Kendi kapasitemi fark ettim
223K Benimle zel olarak ilgilenmesi	223K Geometriye ilgili oluşturdu ve başarılı olmamı sağladı
241K Dertleşir, sohbet ederdi	241K Okulu çok seviyorum
271K Benimle gurur duyduğunu söylemesi	271K Bana Türkçe' yi sevdirdi
281K Arkadaşça davrandı	281K Bana okumayı sevdirdi
293K Kitaplarıma yıldız koymuştu	293K Daha çok kitap okumaya teşvik etti
323E Sıcakkanlı yaklaşmasıdır	323E Akademik olarak geliştirdi

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 69'u güdüleyici yakınlık dl olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin ğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 4'te 22 ğrenci etki belirtmezken 47 ğrenci "alışmalarımı artırdım, hedefimi büyüttüm, ğretmenliği seçmesi, yarışma birinci olduk, mutlu oldum, üniversiteyi kazandım, sınavı kazandım, daha fazla çabaladım, özgüvenim arttı, kitap okumayı sevdim, olumlu etki bıraktı, başarabileceğime inandım, bunun sayesinde geleceğime yn verdim, kendi kapasitemi fark ettim, stresimi attım üzerimden, ilgili oluşturdu ve başarılı olmamı sağladı, okulu çok sevdirdi, dersi sevdirdi, okumayı sevdirdi, okuma isteğimi artırdı, derse ilgimi artırdı, hevesim arttı, gurur duydum, kendime güvenimi artırdı." biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 5. Özel Görevler Verme dl Uygulaması rnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
11K Soruyu tek kendinin çözmesi	11K Güven arttı
27K Kulüp başkanı olmam	27K Okumaya olan ilgimim artması
40K Gvenip görev vermesi	40K Sorumluluk duygum arttı
45K Projede başarılı olmam	45K Geziye gitmem
48K Sınıfım değiştirildi	48K İstediğim bölümü kazandım

75K Görev verirdi	75K İnsanlarla iletişimim arttı
110K Bir projeye dâhil etmesi	110K Öğretmenlerimle ilişkilerim arttı
155K Bilgi yarışmasına katıldım	155K Güdülendim
196K Tiyatroda oynatmıştı	196K SBS sınavında daha başarılı oldum
204K Bilgi yarışması için beni seçti	204K beni gururlandırmıştı
299E Olimpiyata katılmam için beni seçti.	299E İlğim arttı
327K Resmimi resim yarışmasına gönderdi	327K Resim yeteneğimi fark ettim
336K Beni kulüp başkanı yapmıştı	336K Benim motivasyonumu artırmıştı

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 14'ü Özel görevler verme olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 5'te bir öğrenci etki belirtmezken onüç öğrenci "Güven arttı, okumaya olan ilgimim artması, sorumluluk duygum arttı, istediğim bölümü kazandım, insanlarla iletişimim arttı, öğretmenlerimle ilişkilerim arttı, güdülendim, sbs sınavında daha başarılı oldum, beni gururlandırmıştı, ilgim arttı, resim yeteneğimi fark ettim, motivasyonumu artırmıştı." biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 6. Grup İçerisinde Sözlü Tebrik, Alkışlatma, Örnek Gösterme vb. Ödülü Uygulaması Örnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
8K Alkışlatılması	8K Öğretmeni övgüyle anması
9E Tahtaya adının yazılması	9E Matematiği sevmek
10K Tebrik etmek	10K Azimli olma
89E Sınıfa örnek gösterildim	89E Sınavlara çalıştım
99K Taktir etmesi	99K Olumlu davranış sergileme isteğim arttı
120K Hediye alıp beni takdir etmesi	120K Okula sevgim arttı
153K Çizdiğim resmin panoya asılması	153K Popülerliğim arttı
161K Takdir edilmek ve öğretmenlerin desteklemesi	161K Başarılı olmamı sağladı
163K Örnek olarak göstermesi	163K Çok gururlandırmıştı
171K Övgüde bulunması	171K Okuma alışkanlığımı geliştirdi
194K Adımı panoya asmıştı	194K Beni matematiğe ısındıran ilk şey
207K Herkesin önünde tebrik etmişti	207K Beni cesaretlendirdi ve hırslandırdı
279K Panoya adım asıldı	279K Dersi daha çok sevdim
298K Herkesin önünde tebrik edilmişim	298K Beni daha çok motive etti
330K Dışarı çıkarıp alkışlattı	330K Başarımla artmıştı
347E Törende kıyafetten dolayı beni alkışlattı	347E Okula bağlılığım arttı
361K Müdür bizi gurur duyduğunu söylemişti	361K Gurur duydum
384K Örnek gösterildim	384K Gururum okşandı ve motive oldum
385K Resmim okula asılmıştı	385K Çok gurur verici oldu

386K Aferinler aldım	386K Gururumu okşadı ve öne atıldım
389E Beni örnek gösterdi	389E Çok etkilendim
342K Beni övmüştü	342K Akademik özgüvenim arttı

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 81'i grup içerisinde sözlü tebrik, alkışlatma, örnek gösterme vb. olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 6'da 23 öğrenci etki belirtmezken 58 öğrenci "öğretmeni övgüyle anma, matematiği sevmek, güvenin artması, derse motive olmam, mutlu oldum, yüksek not almam, kitapları seviyorum, not tutmayı sevdim, sınavlara çalıştım, başarıyı arttırdı, olumlu davranış sergileme isteğim arttı, şuanda bulunduğum yerde olmam, okula sevgim arttı, kendime olan güvenim arttı, popülerliğim arttı, başarılı olmamı sağladı, çok gururlandırmıştı, teşvik etti, okuma alışkanlığımı geliştirdi, beni matematiğe ısındıran ilk şey, beni cesaretlendirdi ve hırslandırdı, matematiği çok sevdim, derslerime daha özenli çalıştım, başarabileceğime inancım artmıştı, dersleri daha çok sevmiştim, alana olan ilgim arttı, daha çok ders çalışmaya başladım, özgüvenim gelmişti, dersi de hocayı da çok sevmiştim, ilgim arttı, hayallerimi devam ettirmeme neden oldu, derslerime daha çok çalıştım, gurur vericiydi, dersi daha çok sevdim, bende azim edip kazandım, daha dikkatli çizim yapmaya çalıştım, derslere katılımım arttı, tüm yaşantımı olumlu etkiledi, okula bağlılığım arttı, gurur duydum, isteğim arttı, ilgim arttı, gururum okşandı ve motive oldum, çok gurur verici oldu, gururumu okşadı ve öne atıldım" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 7. Onur Belgesi vb. Ödülü Uygulaması Örnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
30K Onur belgesi almam	30K Gündüldüm
52K Başarı belgesi aldım	52K Kendime güvenim arttı
70E Plaket verdi	70E Özgüvenim arttı
103K Madalya kazandım	103K Mutlu oldum
104K Yarışmada birinci oldum	104K Okuma sevgim arttı
144K Derece aldığım için hediye verilmesi	144K Kendime güvenim arttı
173 Onur belgesi almam	173 gururlandım
176K Onur belgesi	176K Gururlandırdı
226K Özel takdir belgesi vermek istemesi	226K Çok mutlu olmuşum
237K Bilgi yarışmasından dolayı ödüllendirilmişim	237K Güvenimi artırdı
250K Üstün başarı belgesi almıştım	250K Çalışkan bir öğrenci haline geldim
258K Takdir etmişti	258K Gururumu okşadı
260K Plaket ve kalem hediye almıştım	260K Çok mutlu oldum
315E Onur belgesi almıştım	315E Kendime güvenim arttı
316E Herkesin önünde madalya almıştım	316E Kendimi değerli hissetmişim
328K Teşekkür belgesi vermişti	328K Derse teşvik etmişti
334K Müdür okulun önünde tebrik edip ödül vermişti	334K Fotoğrafa ilgim büyüdü

371K Başarı belgesi verdi	371K GÜDÜLEDİ BENİ
377K Takdir edildim	377K GÜDÜLENDİM
388K Başarı belgesi ve defter	388K Devamını getirmeme sebep oldu

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 46'sı Onur belgesi vb. olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 7'de 16 öğrenci etki belirtmezken 30 öğrenci "Güdüledim, kendime güvenim arttı, özgüvenim arttı, mutlu oldum, okuma sevgim arttı, derse çalışmam arttı, kendime güvenim arttı, teşvik etti, gururlandım, etkin bir öğrenci oldum, babama beni anlatması onur vericiydi, çok mutlu olmuştum, akademik olarak iyi geldi, çalışkan bir öğrenci haline geldim, gururumu okşadı, kendimi değerli hissetmişim, başarılı olmuştum, derse teşvik etmişti, fotoğrafa ilgilim büyüdü, devamını getirmeme sebep oldu." biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 8. Kitap, Kalem, Yiyecek vb. Ödülü Uygulaması Örnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
2E Kalem hediyesi	2E Derse ilgi arttı
59K Yemeğe götürdü	59K Motive oldum.
62E Kitap hediye etti	62E Okumayı sevdim
67K Küçük hediye	67K GÜDÜLEDİ
83E Kitap hediye etmesi	83E Şiirlere ilgilim arttı
90K Maddi destek verdi	90K Olumlu etkilendim
106K Kalem hediye etti	106K Çalışma isteğim arttı
112K Yemek ısmarladı	112K Öğrencilerime ödülleri vereceğim
127E Kalem hediye etmesi	127E Hayatımı etkiledi
128E Kitap hediye etti	128E Çalışma isteğim arttı
131K Küçük hediyeler vermesi	131K Derse ilgilim arttı
133K En çok kitap okuyana hediye verirdi	133K Kitap okumamı sağladı
145K Takılan kırmızı kurdele	145K Çalışmaya güdüledi
146K Kitap hediye etmesi	146K Mutlu oldum
157E Kurdele almıştım	157E Güvenimde artış oldu
172E Tshirt alması	172E Başarıım arttı
177E Hediye kalem aldım	177E Mutlu etti

185K Öğretmenimin gofret alması	185K Bende öğrencilerimi küçük ödüllere motive edeceğim
219K Okul müdür yardımcımız birinci olunca bana çikolata yollamıştı	219K Beni daha çok cesaretlendirdi
228K Şiir kitabı ödülü almıştım	228K Bu durum başarıyı sevmeme sebep oldu ve daha çok çalıştım
240K Yemek ısmarlamıştı	240K Matematiğe olan ilgim arttı
253K Kitap almıştı	253K Kitap sevgisini aşıladı
256K Yarış sırasında hediye vermişti	256K Motive etmişti
259K Hediye kitap almam	259K Çok mutlu olmuştum
268K Hediye hazırlık kitabı almıştım	268K Okula olan bağlılığım arttı
285E Yemeğe, oyun salonuna götürdü	285E Derslere motivasyonumu artırdı
286K Bebek hediye edilmişti	286K Olumlu etkilemişti
289K Kalem, defter hediye etti	289K Daha çok çalışmama neden oldu
292K Kalem ve kalemıraş hediye aldım	292K Kendime güvenim arttı
295K Kalem ve defter hediye aldım	295K Derslere olan ilgim arttı
296K Çikolata hediye almıştım	296K Daha çok derslere çalışmıştım
304E Oyuncak vermişti	304E Dersi sevmiştim
308K Resim çerçevesi hediye etmişti	308K Çok mutlu oldum
313K Masal kitabı hediye etti	313K Mutlu olmuştum
317K Kitap hediye aldım	317K Başarımı etkiledi
326K Kalem hediye etmişti	326K Mutlu oldum ve motive etti
329K Soru bankası hediye etmişti	329K Derse ilgim artmıştı
368K Kitap aldım	368K Öz güvenim arttı
374K Bardak hediye etti	374K Gurur duymuştum
381K Kitap hediye etti	381K Annemin mutluluğu ile mutlu oldum

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 79'u Kitap, kalem, yiyecek vb. olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 8'de 9 öğrenci etki belirtmezken 70 öğrenci "Derse ilgi arttı, kitaplara sevgim arttı, yazmaktan zevk almam, mutlu olması, iyi not alırdım, matematiği sevdim, öğretmenliğe sıcak bakmam, derse daha çok çalıştım, okumayı sevdim, güdüledim, motivasyonumu arttırdı, okuma alışkanlığı kazandırdı, bana örnek oldu, şiirlere ilgim arttı, olumlu etkilendim, çalışma isteğim arttı, öğrencilerime ödüller vereceğim, hayatımı etkiledi, çalışma isteğim arttı, derse ilgim arttı, kitap okumamı sağladı, çalışmaya güdüledi, kendime olan güvenim arttı, aktif ve başarılı bir öğrenci oldum, beni daha çok cesaretlendirdi, başarıyı sevmeme sebep oldu ve daha çok çalıştım, bilinçli yaşamama sebep oldu, gururum okşanmıştı, kitap sevgisini aşıladı, çok mutlu olmuştum, okula olan bağlılığım arttı, daha çok çalışmama neden

oldu, kendime güvenim arttı, özgüvenim arttı, annemin mutluluğu ile mutlu oldum, değeri büyük.” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 9. Not Verme Ödülü Uygulaması Örnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
1E Sözlü notu	1E Derse ilgi azaldı
22K Yüksek not almam	22K Sınıfın alkışlaması
25K Notumu yükseltmesi	25K Kendime güvenim arttı
61E Yüksek not almam	61E Güvenim arttı
85K Ek puan verdi	85K Kendime inancım arttı
115K Yüksek not almam	115K Derse ilgim arttı
118K Sınavda başarılı olmam	118K Öğretmenimin Beni övmesi
124K Sözlüme yüz verdi	124K Derse ilgim arttı
135K Yüksek not vermesi	135K Kendime güvenim arttı
180E 100 almıştım	180E İsteddiğimde başarılı olabilirim hissi vermişti
184K Matematik dersinde en yüksek notu aldım	184K Matematiğimin daha da gelişmesine neden oldu

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 24’ü Not verme olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 9’da 9 öğrenci etki belirtmezken 14 öğrenci “Kendime güvenim arttı, kendime inancım arttı, derse ilgim arttı, mutlu oldum, istediğimde başarılı olabilirim hissi vermişti, matematiğimin daha da gelişmesine neden oldu, teşvik etti beni, dersi daha çok sevdim. “ biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 10. Diğer (Kategorik Olmayan) Ödülü Uygulaması Örnekleri

ÖDÜL	ETKİSİ
6K Uygun fiyata özel ders	6K cesaretlendirme
149E Kaşığımdan çorbanın tadına bakması	149E Mutlu oldum
154E Meslek konusunda bilgi vermemeleri	154E İsteddiğim bölüme gelmem
169K Ödevi iptal etmesi	169K Çok mutlu oldum
179E Bizimle vakit geçirmesi	179E Önemsendiğimi anladım
193K Tarih dersine giren hocamın bana tarihi sevdirmesi	193K Sınavlarda iyi yapıyorum
209K Dersime yardım etmişti	209K Dersi sevmeme sebep oldu

Tablo 1 bulgularında öğrencilerin 24’ü diğer (kategorik olmayan) olarak tanımlanabilecek ödül almışlardır. Bu ödüllerin öğrenci üzerindeki etkisine ilişkin olarak Tablo 10’da 4 öğrenci etki belirtmezken 20 öğrenci

“Cesaretlendirme, mutlu oldum, istediğim bölüme geldim, önemsendiğimi anladım, dersi sevmeme sebep oldu “ biçiminde görüş belirtmişlerdir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada katılımcılardan 4’ü(%1) öğrencilik dönemlerinde her hangi bir ödül aldığını hatırlamadığını, 32’si(%8) ise almış oldukları ödül ve etkisi konusunda görüş belirtmemişlerdir. Buna karşılık öğretmenlerinden ödül aldığını belirten (%91) katılımcı görüşlerine göre öğretmenler okullarda öğrencileri üzerinde etki bırakan şu tür ödülleri kullanmışlardır: *Sözlü Tebrik, Alkışlatma, Örnek Gösterme, Kitap, Kalem, Yiyecek, Yakınlık, Onur Belgesi, Not Verme, Özel Görevler Verme, Gezi vb Etkinliklere Katılım, Büyük Maddi Ödül uygulamaları.* Araştırmanın bir başka sonucu ise öğretmen ödülllerinin öğrenci üzerindeki etkileri şu noktalarda yoğunlaşmaktadır: *Çaba, Teşvik, Hedef büyütme, İlgi, Güdülenme, Etkin olma, Özgüven, Mutluluk, Sevgi, Başarı, Kendini Tanıma, Güdülenme, Cesaret, Gurur. Öğretmenlerce uygulanan ve öğrenci üzerinde etkisi yüksek olan ödüller genel olarak maddi değeri yüksek olmayan, uygulanmasında büyük fedakârlık gerektirmeyen ödüller olduğu görülmektedir. Bu yönü ile öğretmenler etkisi yüksek olan küçük boyutlu maddi ve manevi ödüllerle öğrenci davranışı üzerinde önemli etki yapabilmişlerdir.* Katılımcıların yaklaşık %85’ine denk gelen bu uygulamalar sıklıklarına göre, gurup içerisinde sözlü tebrik, alkışlatma, örnek gösterme vb. 81(%21), kitap, kalem, yiyecek vb. 79(%20), güdüleyici yakınlık 69(%18), onur belgesi vb.46(%12), not verme 24(%6), diğer 18(%5), özel görevler verme 14(%4) biçiminde gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar öğrenciler açısından değerlendirildiğinde ise aslında öğrencilerin ödül olarak büyük beklentiler içerisinde olmadıkları biçiminde değerlendirilebilir. Bu yanı ile öğrencilerin küçük fakat anlam ifade eden öğretmen ödülllerinden önemli oranda etkilendiği görülmektedir. Araştırmanın önemli sonuçlarından birisi de alan yazında görülen ödülün, amaç dışına çıkılarak ödüle odaklanma, ödül alama hırsı, her davranışın ödül olarak karşılığını bekleme eğilimi, az sayıda öğrenciye hitap etmesi, sönme davranışları gibi olumsuz etkiler ve gizli tehlikeleri üzerine McLoyd (1979), Başaran (1998), Kazancı (1989), Swanson (2001), Marshall (2009), LTC (2009), Aydın, (2000a) ve Hall (2009) araştırma bulgularını destekler bulgular görülmüştür.

Araştırma sonuçları öğretmenlerin ödül kullanma biçimleri ve gerekçeleri bakımından alan yazın sonuçlarını destekler niteliktedir. Birçok araştırma, öğretmenlerin sözel davranışlarının öğrencilerin akademik başarılarını etkilediğini ortaya koymaktadır (Cohen ve Amidon, 2004). Öğretmen adayları ödül ve ceza stratejilerini; “disiplini sağlama, motivasyonu artırma, öğrenmeyi geliştirme, öğrenciyi aktifleştirme, gelişimi hızlandırma, sorumluluk kazandırma ve iş birliğini sağlama” amaçlarıyla kullanmayı tercih edecekleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Kodlara bakıldığında disiplini sağlama, motivasyonu artırma ve öğrenmeyi geliştirme amaçlarının ödül ve ceza stratejilerini kullanma tercihlerinde daha belirleyici bir rolünün olduğu görülmektedir (Kansızoğlu ve Şama, 2015). Öğretmen adayları genel olarak, psikolojik ödül ve sosyal ödül uygulamalarını, maddi ödül uygulamalarına kıyasla daha çok tercih etmektedirler. Psikolojik ve sosyal ödül uygulamalarını “her zaman” tercih edecekleri, maddi ödül uygulamalarını ise “ara sıra” tercih edecekleri görülmektedir (Şahin, Demir ve Kartal, 2013). Aydın’a (2000) göre sınıfta öğrencilerin sergiledikleri bir davranışa öğretmenin verdiği tepki ve bu tepkinin öğrenci üzerindeki etkisi çok önemlidir. Öğretmenin, gülümseme, dokunma, saçını okşama,

sözle onaylama, sorumluluk verme gibi davranışları etkisi olan tepkilerdir. Gündoğdu (2007) da sınıf öğretmenlerinin sınıf içi disiplin sağlamada uyguladıkları yöntemlerden en fazla etkili olanının psikolojik ödül olduğunu belirterek öğretmen adaylarının psikolojik ödüle olan eğilimlerinin yüksek çıkması, bu anlamda önemli bulmaktadır.

5. ÖNERİLER

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda; öğrencinin öğrenim sürecinde çaba sarf etmesi, teşvik edilmesi, hedef büyütmesi, ilgi sürekliliğinin sağlanması, güdülenmesi, etkin olması, özgüven gelişimi, mutluluğu, sevgi gelişimi, başarı artışı, kendini tanıması, cesaretlenmesi ve gurur duyması üzerinde etkisi olması bakımından; öğretmenlerin okulda sözlü tebrik, alkışlatma, örnek gösterme, kitap, kalem, yiyecek, yakınlık, onur belgesi, not verme, özel görevler verme, gezi vb etkinliklere katılım ve büyük maddi ödül uygulamaları türünde ödüller kullanmaları önemlidir. Bunlara ilave olarak alan yazın çalışmalarında ödül uygulamalarına ilişkin öneriler ise şöyledir:

Ödül verilirken öğrencinin durumu dikkatle değerlendirilmelidir. Ödül, verilen kişiye hitap ediyorsa, etkili bir güdüleme aracı olarak işlev görür, aksi halde bir işe yaramayabilir. Bu nedenle öğretmenler ödül verirken sınıfın düzeyi, öğrencinin ilgi alanı, cinsiyeti, yaşı, sosyo-kültürel yapısı, ekonomik durumu ve okulun bulunduğu çevreyi göz önünde bulundurmalıdırlar (Marshall, 2009, McLoyd, 1979). Maddi ödül sistemi, kendi içerisinde gizli tehlikeleri de barındırmaktadır. Bunun yerine tarihten, günlük pratik yaşamdan, bilişsel bilgi alanından daha etkili yöntemler ya da cesaretlendirme ve övgü gibi daha olumlu ve sembolik değeri olan sözel unsurları kullanmak yararlı olabilir (LTC, 2009; Swanson, 2001; Brandt, 1995; Bilir, Kuru ve Tezcan, 2007). Öğrenci hangi davranışlarının neden ve nasıl ödüllendirileceğini veya cezalandırılacağı konusunda yeterli ön bilgilere sahip olmalıdır. Ödül ve cezanın amaçlı olmasının yanında anlamlı olması da gereklidir (Aydın, 2000). Ödülün beklenmedik olmasının etkileyiciliği daha büyük olmaktadır (Cohen ve Amidon, 2004) ve ödül adil dağıtılmalıdır (Mueller, 1983).

KAYNAKÇA

- Aydın, A. (2000a) *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, A. (2000b). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Bursa: Alfa Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1998) *Eğitim Psikolojisi: Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri*. Kadioğlu Matbaası, Ankara
- Bilgin, N. (2000). *İçerik Analizi*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları: 109, İzmir.
- Bilir, A., Kuru, S. ve Tezcan, F. (2007). Muğla ili ortaöğretim okullarında disiplin uygulamalarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), Güz, 19.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Aile ve Okulda Eğitim Sorunları*. İstanbul: M.E.B. Yayınları.

- Brandt, R., (1995). Punished by rewards: A conversation with alfie kohn. *Educational Leadership*, September, 13-16.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, H. J ve Amidon, J. E. (2004). Reward and punishment histories: A way of predicting teaching style? *The Journal Of Educational Research*, Vol.97, No. 5, 269-277.
- Erden, M. (2005). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Gay, L., Mills. G. & Airasian, P. (2006). *Educational research: Competencies for analysis and application* (8th ed.). New York: Prentice Hall
- Güdüz, Y. ve Balyer, A. (2011). Eğitimde ödül ile cezanın yeri ve buna ilişkin alternatif yaklaşımlar. *Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*: 2(40), 10-23. <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi>
- Gündoğdu, H. (2007). *İlköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandığı yöntemlerin öğrenciler üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Hall, S. P. (2009). Beyond rewards, *Journal of Reclaiming Children and Youth*, Vol.18, No. 3. 49-53.
- İpek, A.C., Tekbıyık, A. ve Ursavaş, Ö.F. (2010). Lisansüstü öğrencilerinin araştırma öz-yeterlik inançları ve bilgisayar tutumları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.9(1):127-145
- Kansızoğlu, H. B. ve Şama, E. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının sınıf yönetimine ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 149-165
- Kazancı, O. (1989) *Eğitim Psikolojisi: Kuram ve İlkelerden Uygulamaya*, Kazancı Kitap Ticaret, Ankara.
- Kumar, R. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri. Araştırma yöntemleri* (Çeviri Editörü: Ömay Çokluk). Edge akademi, Ankara.
- LTC (2009). Extrinsic and Instrinsic Motivation, *Learning Technologies Center*, s. 1-2.Mackenzie, R. J. (2004), *Çocuğunuza Sınır Koyma*, (Çev: Gürel, H.) Ankara: HYB Yayıncılık.
- Marshall, M. (2009). Discipline need to be stressful. Discipline need not be negative. *Educational Research*, 1(2), 1-5.
- Mc Loyd, C.V. (1979). The effects of extrinsic rewards of differential value on highe and low instrinsic interest. *Research In Child Development*, Vol. 50, 1010-1019.
- Merriam, S.B., (2013). *Nitel araştırma. Desen ve uygulama için rehber*.(Çev.Ed. Selahattin Turan). Nobel yayınları, Ankara.
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye giriş* (14. baskı). (S. Karakaş, Çev.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Yayın No: 1 (1974).
- Mueller, C. W., (1983). The Use Of Different Rules To Allocate Reward and Punishment, *Educational Resources Information Center (ERIC)*, ED235449, s. 1-8.
- Navaro, L. (2009). *Gerçekten beni duyuyor musunuz?* İstanbul: Remzi.
- Saban, A. (2005). *Öğrenme öğretme süreci, yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*, Anı Yayınları. Ankara

- Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, armies and monasteries and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, Vol : 8, No : 1.
- Swanson, L.R. (2001). Toward the ethical motivation of learning. *Education*, 116(1), 43-50.
- Şahin, Ç., Demir, M.K. ve Kartal, O.Y. (2013) öğretmen adaylarının sınıf içi disiplin sağlamada ödül uygulamalarını tercih etme düzeylerinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6(2), 180-195, [Online]: <http://www.keg.aku.edu.tr>
- Turhan, M. ve Yaraş, Z. (2013). Öğretmen ve öğrencilerin öğretmen, disiplin, müdür, sınıf kuralları, ödül ve ceza kavramlarına ilişkin metafor algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 1, 129-145.
- Woodside, A. (2010). *Case study research: Theory, methods, practice*. UK: Emerald.
- Yaman, E., & Güven, N. (2014). Öğrencilerin motivasyon düzeyine etki eden önemli bir kavram: Ödül ve ceza. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 1163-1177. doi: [10.14687/ijhs.v11i1.2782](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i1.2782)
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yin, R. K. (1994). *Case study research design and methods (2nd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Awards which are verified as internal and external and used in different areas such as school, work and family; are introduced financially, socially and psychologically. Generally outputs such as attracting, motivating, improving, gratifying and retaining are expected. In this research it is aimed to describe the award applications which teachers practice with their students and the effects of practices on the students, based on the experiences of trainee teachers and students. For this purpose, it is attempted to describe what the teachers' most effective behaviors which are used for encouraging students to terminal behaviors are and how these behaviors effect the students. With its findings, this research aims to emphasis on the behaviors of teachers and teacher education. In addition to this, because the aim in education is to promote and sustain the positive behavior, based on the examples of awards and the usage of the awards, this study aims to contribute to the professional development of the teachers and the trainee teachers for the future researches by determining the situation which will be an answer the question of "What are the teachers' award applications and their effects on the students?"

Method

This research is a descriptive research. It's a case study prepared by using qualitative data collection methods. Descriptive research which is also called as naturalistic or interpretive includes methods about defining, solving, interpreting and meaning. The basic emphasis on the features of qualitative research, on process, understanding and meaning; researcher, data collection and key determinant on its analysis; process is inductive; production is to described comprehensibly and richly. The basic feature of qualitative case research is being searched of one or more cases deeply. In this study case research approach is adopted and data is

collected by interviewing and literature survey. Case study is used for the purpose of describing and seeing the details which generate a case, improving possible explanations and for the purpose of evaluating the case. Qualitative data in the research is collected through interview technique.

In this study, the researcher as an interviewer provided the collection of research data. Research data is gained as written documents through face to face interview method with the final year students from different departments of Ahi Evran University Faculty of Education. Research data is gained based on an interview which lasts about 20-30 minutes, in single session with a written, semi-structured interview form. In the process of data collection, the participants are informed by the researcher about privacy of their personal information. Voluntary participation has been provided. With this dimension the participants' approach to interview has been more positive.

In qualitative researches, reality/credibility and reliability/consistency verification, reporting of the collected data and explaining of how the researcher came through are one of the important criteria of validity. For providing generalizability/transmissibility, as well as rich and intensive defining, detailed defining of findings supported with appropriate evidence from participants' views, research notes and quotes from documents means maximum diversity in the sample. This research process has been carried out as explained above.

Findings (Results)

In the study 4 of the students (%1) indicate that they do not remember any award they gained during their education. 32 of the students (%8) do not express an opinion about the awards they gained and the effect of them. It is seen that 531 of the attendants (%91) have taken awards in 9 different categories. 81(%21) of the awards are verbal congratulation, applause, shown as a good example in a group, 79 (%20) of them are stationary materials and food, 69 (%18) of them motivating closeness, 46 (%12) of them honor certification, 24(%6) of them graded with high marks, 18 (%5) of them the other things, 14 (%4) of them given special tasks, 12 (%3) students participated in school trips and 8 (%8) of them given financial awards. In the study 4 of the students (%1) indicate that they do not remember any award they gained during their education. 32 of the students (%8) do not express an opinion about the awards they gained and the effect of them. But according to the opinions of the participants as taking rewards from teachers (%91), teachers used affective rewards on students like these: Verbal congratulation, applause, showing as a good example, book, pen, food, closeness, honor certification, grading, giving special tasks, trip, monetary rewards. Another result of the research is that the effects of teachers' rewards for students focus on these: effort, courage, aim for the sky, attention, motivation, being active, self-confidence, happiness, love, success, self-consciousness, bravery and honor.

Conclusion and Discussion

Results of the research support the literature in terms of teachers' styles of using rewards and their needs for it. According to the findings of the research and analyzing the literature, basic attitudes for teachers' rewards have effects on students could be like these:

Verbal congratulations, applause, showing as a good example, book, pen, food, closeness, honor certificate, grading, giving special tasks, trip and monetary rewards are important for students to make an effort, be encouraged, aim for the sky, pay attention, be motivated, be active, develop self-confidence, be happy, love, success, know himself/herself, be brave and be proud of. While giving rewards, condition of the student should be estimated well. Reward operates as an efficient motivation tool if it is appropriate for the student. Else, it may not work at all. For this reason, teachers should consider the condition of class, interests of the student, gender, age, sociocultural and financial status and environment of school while they are giving rewards. Monetary reward system has its own dangers. Alternatively, using more efficient methods from history, daily life, cognitive domain or verbal items which are more positive and symbolic values like encouragement, praising may be useful. Reward must be distributed fairly. Students must have foreknowledge of how and why they get reward or punishment. Also the reward and punishment must be meaningful. Being unexpected of the reward makes it more effective.